

ИВАН ВАЗОВ
СВОБОДНИТЕ МИ ЧАСОВЕ

chitanka.info

НА ЧУЖБИНА

*Преди години аз оставих
село и бащиний си дом,
на път далечен се отправих
през планината бързешком.*

*Тогаз мечтаях във ума си
за бъдащите злати дни
и без да крия радостта си,
лятах към чуждите страни.*

*И пълен с бляскава надежда
и с омаятелни мечти,
едвам отечество изглеждах,
небрежно казвах му „прости!“*

*Не знаях аз, не оценявах
какво оставях тоя ден
и тъй несмисленоменявах
отечество за край студен!*

*Ала бидох наказан строго,
откак се с него подиграх:
теглих в чужбина, плаках много,
задето люлка си презрях.*

*Изчезнаха ми вси мечтанья
и лъжни фантоми, и рай,
и родните възпоминанья
тешат ме в тоя чуждий край!*

Отечество! долино свята,

*поляни красни! милий бряг,
кога ли с радост хвърковата
ще мога вас да видя пак?!*

ТЕЖКА МИСЪЛ

*Във душата ми стъмнена
горки мисли се таят,
мойта съвест възмутена
ядни спомени летят.*

*Мислях ази да промина
в тоз лукав и шумен свет
тих, невинен, но загина
таз надежда занаяпред.*

*Няма туй, кое желаях,
аз да найда на света
и това, кое мечтаях,
виждам, че било мечта.*

*Чувства хубави и прави
обладаваха ми дух,
но всъде срещнах лукави
и всъде неправда чух.*

*Бодростта ми се изгуби
всред световните беди
и душата ми възлюби
туй, що мразеше преди!*

ОДА НА 11-ИЙ МАЙЯ

*Природата е красна, усмихната и млада,
небето се синее и майя месец влада,
о, хубав е светът!*

*Поля се разцъфтели, гори се разшумили,
зефири хладни воят, цветя и ружси мили
миришат и цъфтът.*

*Кристалните потоци шумят си из долини
и птички чуруликат, и славеи в градини
си пеят с милен глас.*

*Невидим ангел фърка и пръска обаяние,
навред е лепо, чудно и пълно със сияние
и драго окол нас.*

*Но кой е тоз вик днеска еквив, могущ и ясен,
въздуха кой оглаша във тоя час прекрасен
и пълнен с тържество?*

*Та кой го днес издава със толко гръм и слава
из крайща най-далечни, та с него се сглашава
и цяло естество?*

*От цветните брежища, Вълтава де се лее,
през белий, тихий Дунав, кой волни се люлее
тържовен и велик;*

*през върхове балкански, орелът де царува,
до Бяло море даже, що гордо се бунтува,
се носи тоя вик!*

*Да; днес народи братски по дух, език и племе
двамина братя слават, два праотци големи,
въздават им хвал?!*

*Със песни, с ликуванья възторга си явяват,
взаимно се здрависват и задружно венчават
се същите чела.*

*Кои са тия мъже дотолкова любими,
със толкоз славен спомен, та пълни тяхно име
вси крайща и сърца?*

*Иноци мудри, скромни, те слава не са щели,
но що ли тѣй светливо са днеска заблещели
светите им лица?*

*Било далечно време: във мрачна простотия,
в невежество дълбоко дремала България.
И нейни чада там.*

*Били свирепи, диви, живот им бил мрътвешки
наука и напредък, чувства човешки
били незнайни тям...*

*Без книга и без те бъдаще немали,
то в мрак се грозен крило, във който се скривали
и бившите им дни.*

*Творецът не знаели! Поганци суеверни,
на богове бездушни във капищата скверни
кланяли се они.*

*Тѣй жално, недостойно народ, дарен със гений,
за работи велики от бога назначений,
гаснял в тъма и мрак!*

*Кат две слънца тогава два братя се явили,
със чувства най-високи се те одушевили
към своя род мил, драг.*

*О! Час велик и славен! Дела им се венчават
и Кирил и Методий Бориса веч кръщават
и неговий народ —*

*и писмена народни те вещо сътворили,
и божие то слово чрез тях му го открили
и дали му живот.*

*Вси царюве, народи зачули с удивленъе,
че в Крумова държава бутнали с посрамленъе
Перунова кумир!*

*И бързо, ненадейно лъснала България,
във нея се вцарили божя благословия,
наука, зрак и мир!*

*И двата силни братя чрез грижи безконечни,
с величие душевно но крайща най-далечни
разсявали светлик.*

*Разпалено учили ту жители преславски
със думи братски, живи, ту племена моравски
по разумен язык.*

*Слушали всички с радост ученъе благодатно,
че то било им мило и родно, и понятно
за техните души.*

*И то се вкоренило, и плод безценен дало;
ей десет века има, откак му е начало,
и славно пак звучи.*

Милйони души днеска то тегли и сбратьява,

на него едногласни фалби творцу въздава
и цял славянский мир!

Кат щит непроницаем живота ни запази
и вси беди враждебни, що сполетяха нази,
отблъсна най-подир.

Подвижници безсмъртни! Не тий ли са причина,
задето нам народа не падна, не загина
под грозната съдба?

Не тяхното ли име от мъртвий сън вдигна ни
и тоз огън божествен нечакано вдъхна ни
за жизън... за борба?!

Да; в подвига им светли за нас примери има
отечество да любим с любов неугасима
и неговата чест...

За него да милеем, за него да се трудим
и тям делата сяйни, с кои се толко чудим,
и ний да вършим днес.

О, сенки величави!... Светила лъчезарни,
със вази се гордее родът ви благодарни
от вази възроден.

И нека чуй вселена чрез наште ликуванья,
чия се память слави със песни, с възклицанья
и с венци тоя ден!...

Сопот, 12 май 1875

СБОГОМ НА ВИТОШ ПЛАНИНА

(Посвещавам на г-да Ш-ци в София)

О! Дайте ми горите височайши!

Лорд
Байрон

*Сбогом, прощавай, Витоше моя,
песен подирня теб песнопоя;
сбогом ти казвам, че е настала
зарад нас двама тежка раздяла.*

*Ние се, горо, с тебе сближихме,
тайни си мъки ний поверихме:
аз ти ги казвах с пламенна дума,
ти ги мълвеше с твоята шума!*

*Ази ще ида в родни полени,
тамо, де цъфнат ружси засмени,
дето се Стара планина вдига
и със глава си облаци стига.*

*Как ми е мила, как е тя славна!
Как се изправя дива и гнявна!
Бий ми сърцето пак да я видъ,
сбогом, прощавай! Тамо ще идъ!*

*Тя е душа ми сявга пленила,
с спомени сладки, с възторг кърмила,
аз ща и носа в нейни дъбрави
поклон от тебе и много здравье.*

*Аз ща и кажа с думи жаловни
твоите мисли, грижи отровни,
нека ги чуе, нека ги знае,
чужда не е ти, твоя сестра е.*

*Радости нямаш, нито веселья!...
Нека скръбта ти поне споделя,
колчем и ветрец листи полюшни,
тя ще въздиша, тя ще я шушни!*

*Тя е кат тебе веч побеляла,
страшни прилуки е преживяла,
може би скърби що са да знае
и като тебе скритом ридае!*

*Тъй, ако нужда друг път добиеш
твоята жалост ней да откриеш,
орли из твойте викай пустии
и по них, горо, глас изпрати и.*

*Нека над нея жално се вият,
криле широки гневно да бият,
тя, кат ги види, ще се досети,
че те и носат вести проклети!*

*Тя ще тогава да потрепери,
ще се навъси и начумери,
буря ужасна там ще подкачи
и ведно с тебе тя ще заплачи.*

*Тъй ще олекнат ядове скришни,
като с нас плачат нашите ближни,*

*тѣй се пренасят тежки теглила,
сбогом, прощавай, Витоше мила!*

Чепени, 15 август 1875

ПРИВЕТСТВИЕ НА ЛЕДИ СТРАНГФОРД

I

*Вест радостна, мила
чу наший народ:
в Цариград стъпила
и чест нам сторила
миледи Странгфорд.*

*И муза ми драга
венеца завчас
на глава си слага
и запя веднага
със ясный си глас.*

*Добре ми дошла ти,
миледи Странгфорд,
в тез места благати
и мили, познати
на славният лорд,*

*на твой скъп стопанин,
на наший Странгфорд,
достоеен гражданин,
прочут англичанин,
с името си горд.*

*Той пръв милостиво
погледна към нас
и доде му криво
тъй несправедливо*

да тлейм до тоз час.

И той ни обикна
и да ни огрей
завесата вдигна
и с мощ се провикна:
„Тоз народ живеј!“

И с доблест най-сгряна
на нас — народ клет,
приятел он стана
и вещь забрана
пред западни свет.

II

Ти днес си стъпила
във пределът наш
и нашата сила,
жал, нужда, теглила
лесно ще узнайш.

Ще видиш, че струва,
о леди Странгфорд,
днес да се милува
и с помощ дарува
български народ.

Странгфорд благородни
бе в броя на тез
души превъзходни,
що с думи свободни
браниха ни днес.

Ний народ сме скромни,
не можем вдига
за неговий спомен
памятник огромен

от бронза сега.

*Но в гърди ни траят
горещи сърца,
кои не забравят
тия, що ни правят
добро на света.*

*Да благодариме
нам е драго днес:
неговото име
дор на свят стоиме,
в нас ще е на чест.*

III

*Добре ми дошла ти,
миледи Странгфорд,
в тез места благати
и мили, познати
на нашият лорд!*

Сопот, 1875, декември 2

ГОРА И ПОЛЕ

*Когато ида в Балкана,
в ония хладни дъбрави,
сърце ми бързо ще сети
свобода, лекост и здраве.*

*Над мен си гледам небето,
пространства волни, широки,
а окол — черни букаци,
долини, хълми високи —*

*там видиш само орлите,
на воля гордо че плуват,
и само птичите песни
понявга там се зачуват.*

*Или прохладни зефири,
в гората като въздишат,
и сещаш колко приятно
цветята диви миришат.*

*Душата бива там чиста,
без яд, без мъка, без страсти,
като небето без мъгли,
като поляна без храсти.*

*Там нищо не те смущава,
ни хорски сълзи, въздишки,
ни пусти мъки, неволи,
ни зло, но очи кръвнишки.*

ПРОЛЕТ

*Настана пролет, цветя цъфнаха,
сдоби природа свой вид богат;
все младо, ново, въздухът дъха
на аромат.*

*В полянка злачна си стадо будно
пасе, играе; поток шумти
и теменуга мирише чудно
и си цъфти.*

*Веч няма бури, ни аквилони,
в син шир небето се хубавей
и славей пее в зелени клони,
зефирът вей.*

*Дървета росни с бял цвят покрити
и тих ветрец, кат завей едвам,
земя с бисе'ри и с маргарити
той ръси там.*

*Врабчета църкат, цветя миришат,
светът е весел и млад, и нов,
за радост жъдни сърца въздишат
и за любов?*

ПЕСЕН НА ЮНАЦИТЕ НА „РАДЕЦКИ“

I

*Гордий лев се издига над нас
и ни ободрява.
Ний летим, ний летим тоя час
на бой и на слава.
България в тоз бунт велик
окървавена с жалостен вик,
братя, нас призовава.*

II

*Нейни синове храбро трошът
робските окови,
на тирана си гордо крещът:
„Вам не сме робове!“
Но тиранина жалост няма,
с кръв и с пепел зарова.*

III

*Скоро ний ще пристигнеме там,
тамо на Балкана,
и в земята, що драга е нам,
ще съзрем тирана —
и на нашият доблестен глас
нов огън ще изпълни тогаз
внуците на Карана!*

IV

И тогаз задружно в славен бой

*ще да полетиме,
турска кръв ще се лей кат порой,
варвари ще бийме!
И за многото наши тегла
и заклани жени и деца
страшно ще отмъстиме!*

v

*Може би кат се борим с врагът
в родните полени,
да намериме там ранна смърт
млади и зелени.
Но тя смърт мила ще да е нам,
че не роби, покрити с срам,
а свободни ще мреме!*

1876, май 20

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.